

UiO • **Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Ulikhet og segregasjon som utfordring i byutviklingen

Terje Wessel

Innhold

1) Ulikhet og segregasjon: utviklingstrekk:

- Næringsstruktur
- Innvandring
- Flytting

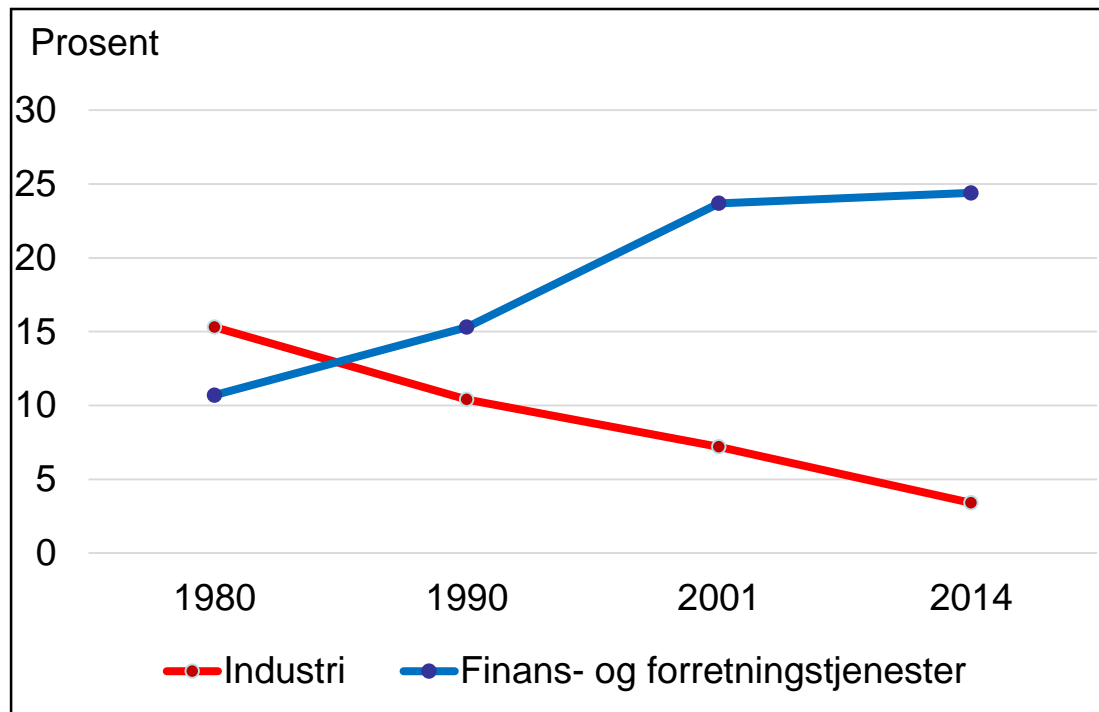
2) Boligpolitikk og planlegging

Case: Oslo og Akershus, Oslo kommune og Bærum kommune

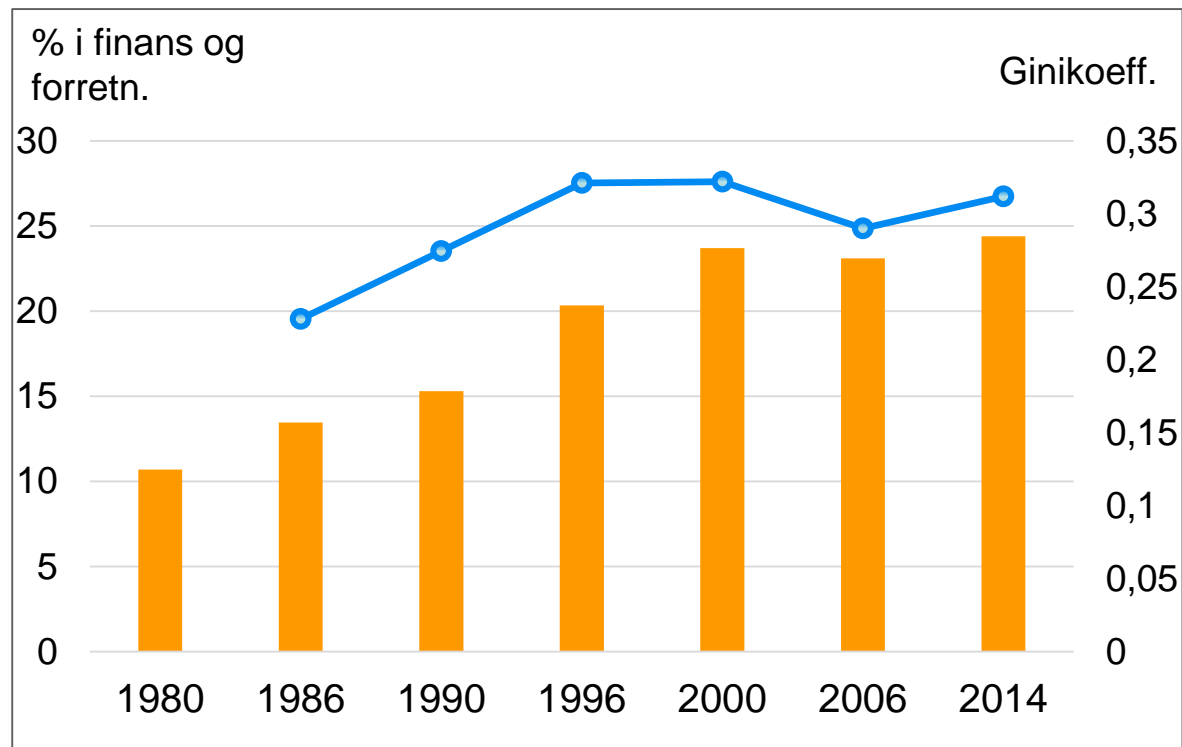
Statistiske mål

- Mål på ulikhet i inntektsfordelingen:
Ginikoeffisient (0 - 100)
- Segregasjonsmål: Dissimilaritetsindeks (D-indeks)
(0 - 100)
- Mean log deviation (MLD): mål på ulikhet og segregasjon som kan dekomponeres på grupper, slik at ulikheten i/mellom alle grupper utgjør ulikheten/segregasjonen i hele befolkningen

To sett med næringer 1980-2014: Industri og finans-/forretningstjenester. Andel sysselsatte, Oslo kommune

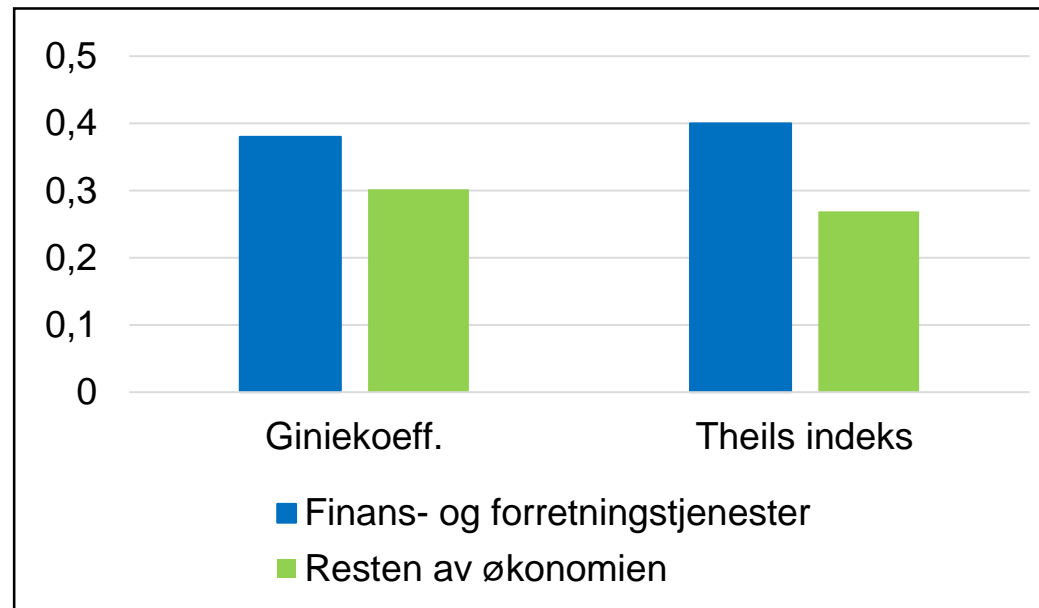
Næringsstruktur og ulikhet: sysselsatte i finans- og forretningstjenester, samt ginikoeffisienten for husholdninger. Oslo kommune 1980-2014

Interpoleringer: Ginikoeffisient 1990, næringer 1986 og 1996

Hvorfor fører vekst i finans- og forretnings tjenester til økt ulikhet?

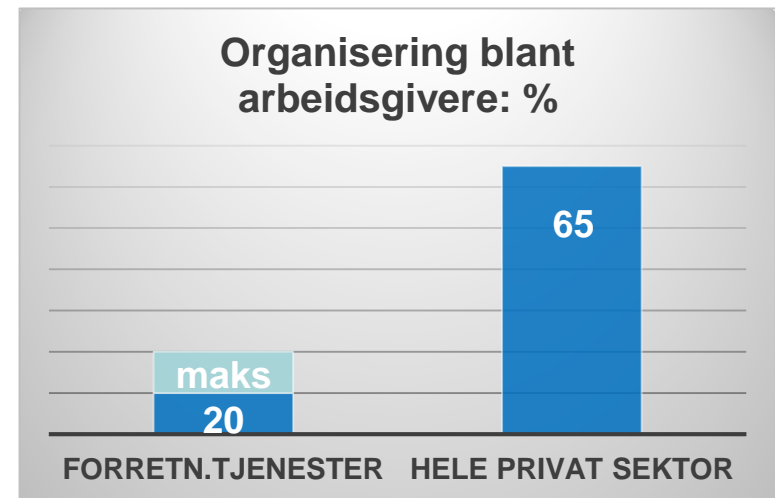
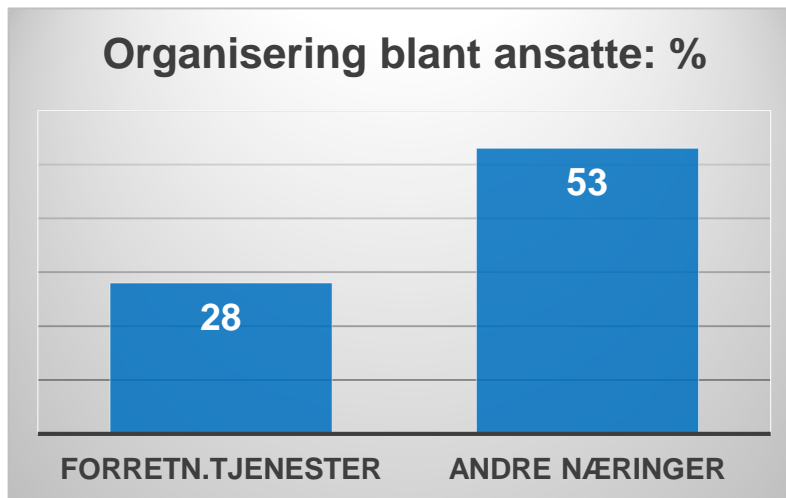
Svar: Disse næringene har stor indre ulikhet: figuren viser intern ulikhet i 2004, målt ved markedsinntekter for Oslo/Akershus

Wessel, 2013: Economic change and rising income inequality in the Oslo region
Regional Studies 1082-1094

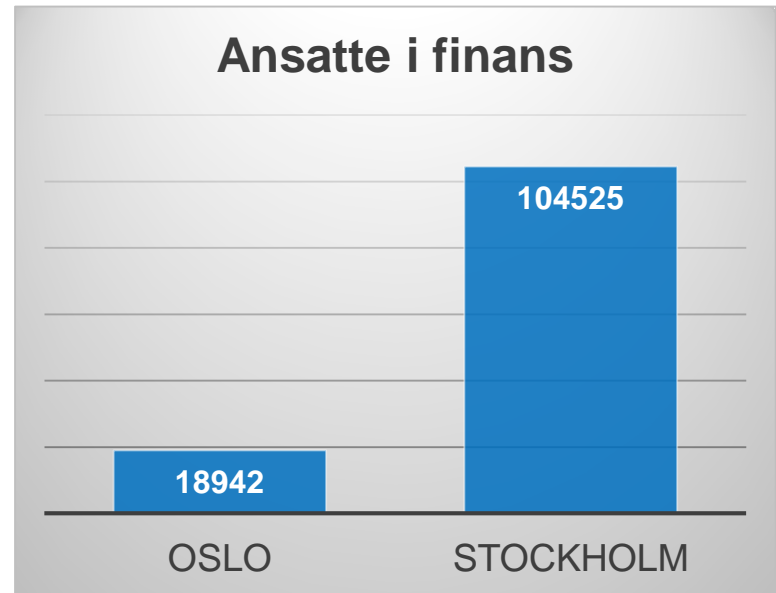
Hvorfor er det indre ulikhet i finans- og forretnings tjenester?

Ulikheten skapes blant annet av organisatoriske trekk ved næringene og kobling til verdensøkonomien

Veldig usikkert anslag for organisasjonsgraden i forretnings tjenester. Anslagene bygger på informasjon fra organisasjonene, samt tabell 03532 og 07195 i Statistikkbanken. Annen kilde: Nergård 2014, Fafo-notat: 14.

Hvordan påvirkes forretningstjenestene av kobling til verdensøkonomien?

Kilder: Taylor 2011: Global Urban Analysis, Taylor og Benrudder 2016: World City Network, GWAC data set 25.

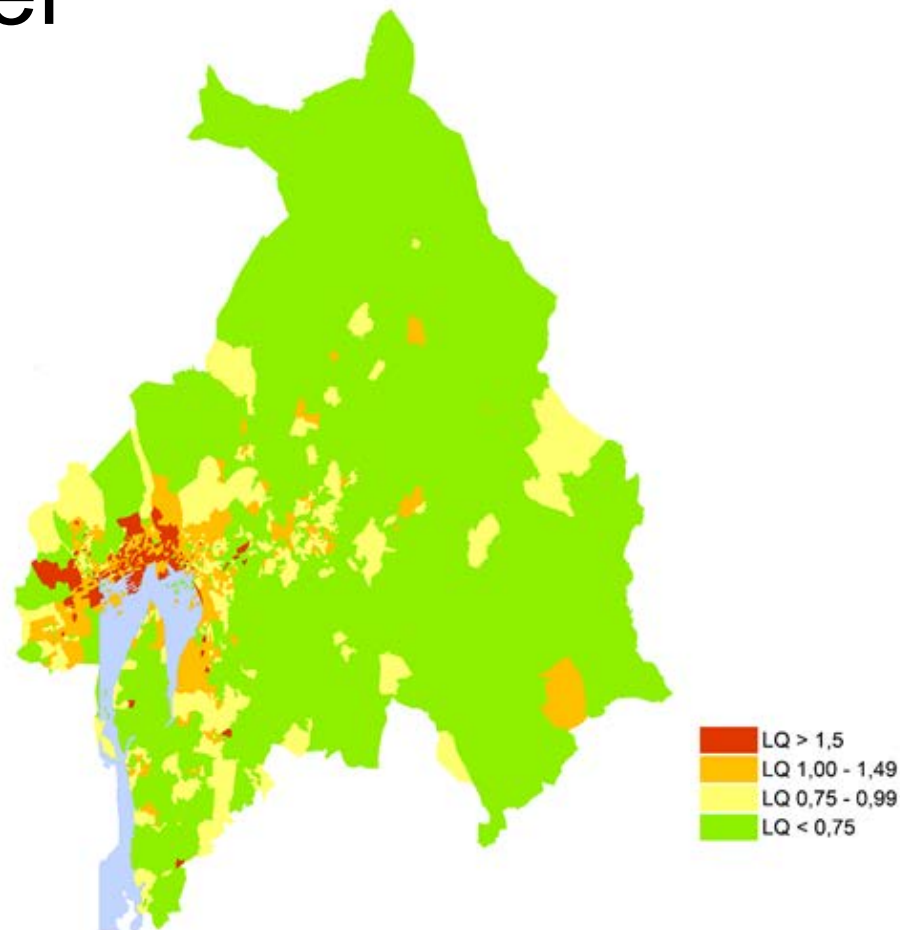
Effekter på segregasjon

Forretningstjenestene har en enda sterkere effekt på økonomisk segregasjon enn på inntektsfordelingen: Bedriftene søker seg mot områder med høyt utdanningsnivå, og fagfolk skaffer seg bosted i nærheten av bedriftene

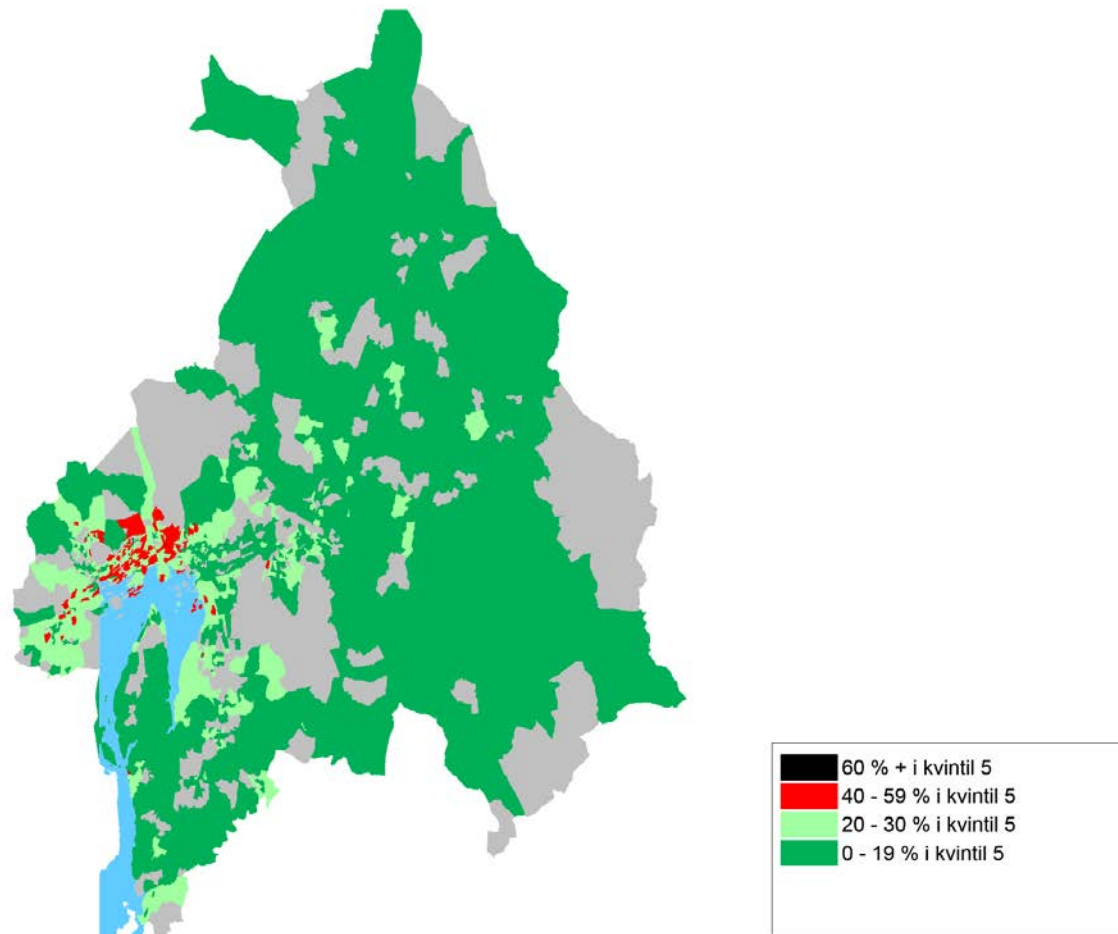
Lokaliseringskvotient for ansatte i forretnings tjenester

Gruppen har en meget skjev fordeling:

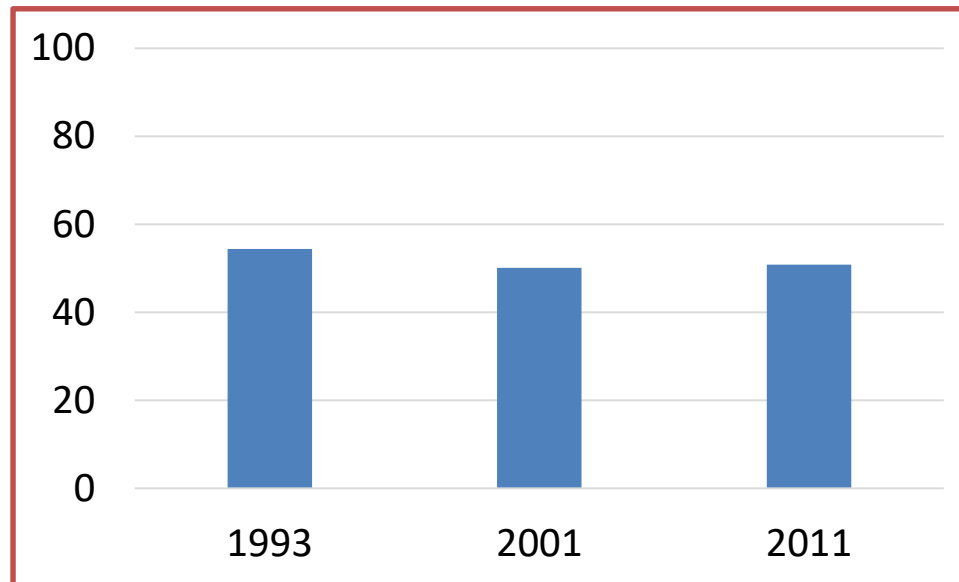
- Røde områder har en overrepresentasjon på mer enn 50 prosent
- Overrepresentasjonen i hele vestområdet er 34 prosent

Prosentandel av de rikeste 20 prosent som bor i ulike områder i 2011

Segreasjon av den rikeste prosenten (jf. «the one percent community»)

De aller rikeste er meget sterkt segregert, men det er ingen økning

Næringsstruktur og ulikhet

- Veksten i forretningstjenester har gitt større økonomisk ulikhet i Osloregionen
- Endringene har skjedd i en periode med utstrakt samarbeid mellom partene i arbeidslivet!
- Veksten i forretningstjenester har stagnert, og dette reflekteres i relativt stabil ulikhet i arbeidsmarkedet
- Ulikheten henger sammen med organisatoriske trekk, og det er ingen tegn til at «den nordiske modellen» vinner fram
- Koblingene til andre finans- og forretningssentra beror på den sterke norske økonomien

Næringsstruktur og ulikhet i årene fremover

Ulikheten i arbeidsmarkedet vil være strukturelt stabil, men konjunkturer og ny arbeidsledighet kan gi større skjevheter

Innvandring og ulikhet

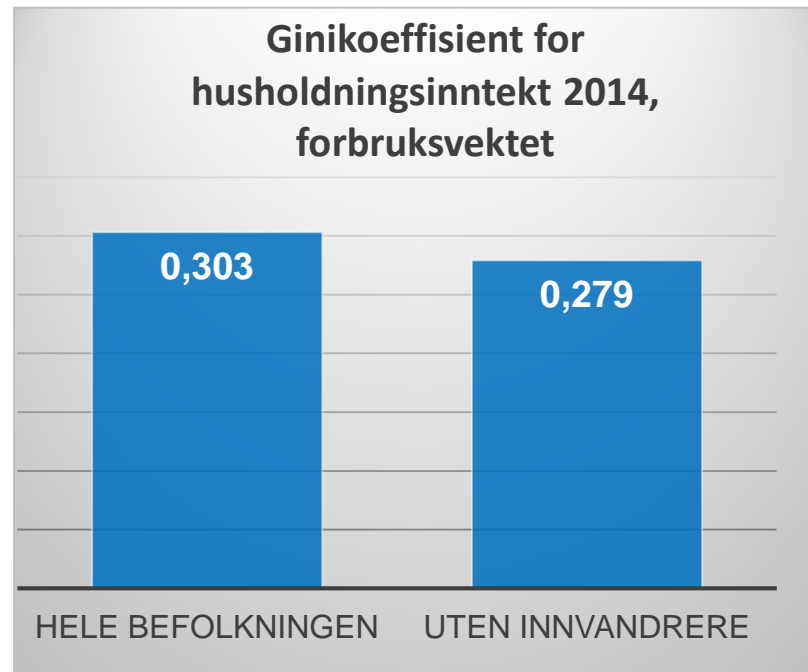
Innvandring øker ulikheten betydelig

NRK har bedt SSB regne på hvordan innvandring påvirker ulikheten i landets største byer. Forskerne beskriver utslagene som store.

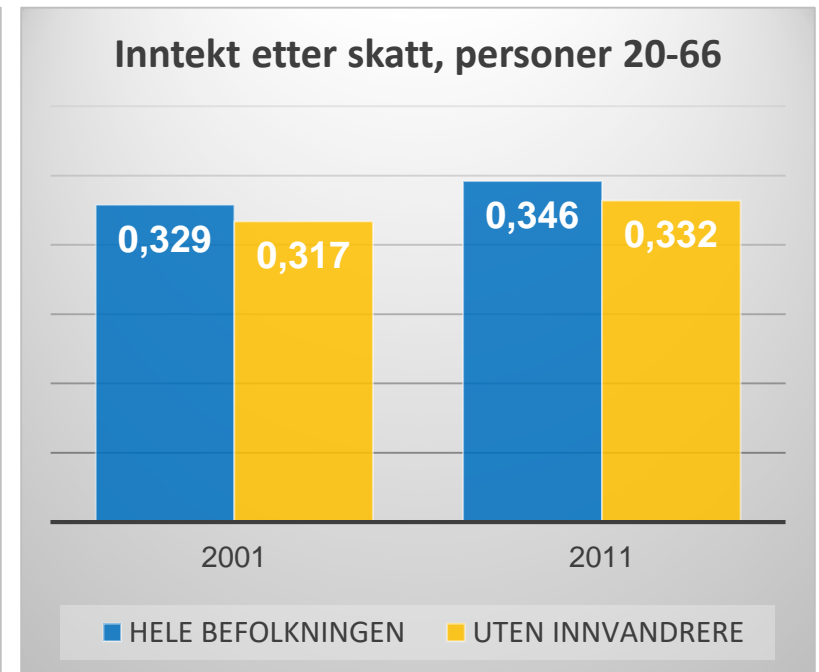

Kilde: NRK.NO 04.09.2015

Ulikhet i Oslo, med og uten innvandrere

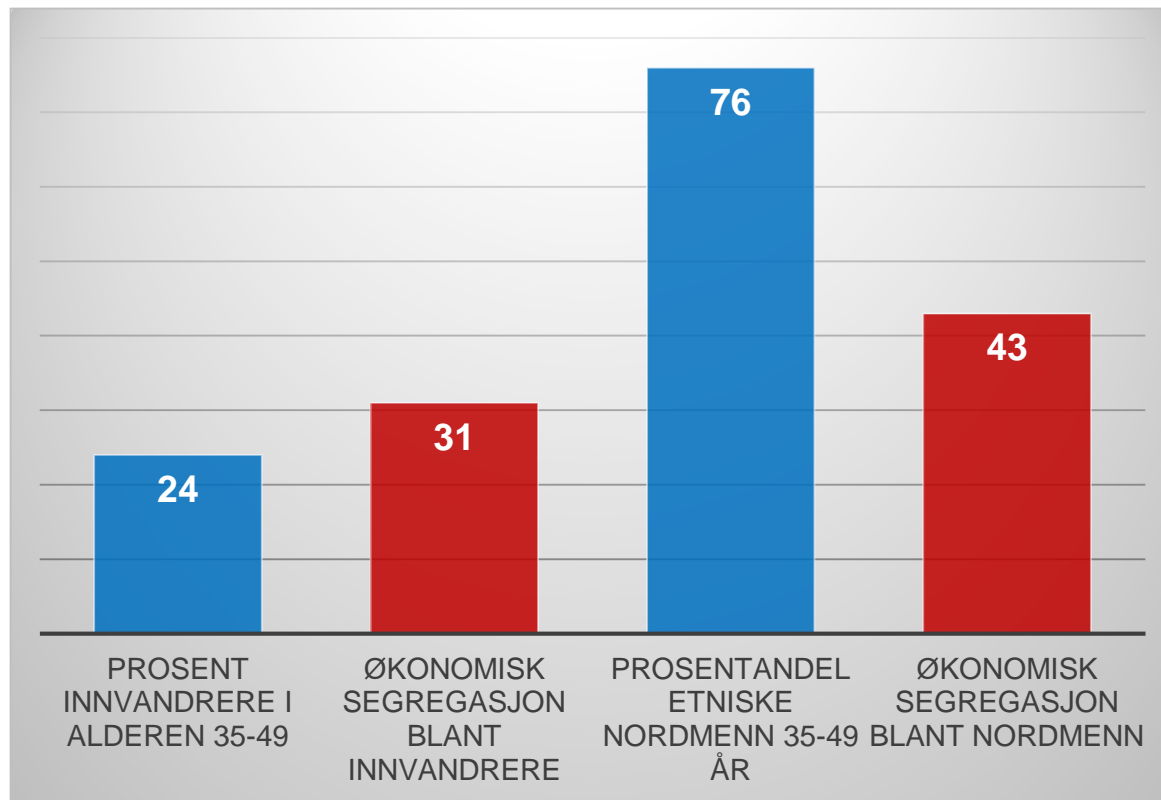

Beregnet av Rolf Åberge, SSB
Kilde: http://www.nrk.no/norge/ssb-tall_-innvandring-oket-ulikheten-betydelig-1.12523173

Egne beregninger fra database

Økonomisk segregasjon blant etniske nordmenn og innvandrere, målt ved MLD 2011 for hele Osloregionen

Innvandring og ulikhet i årene fremover

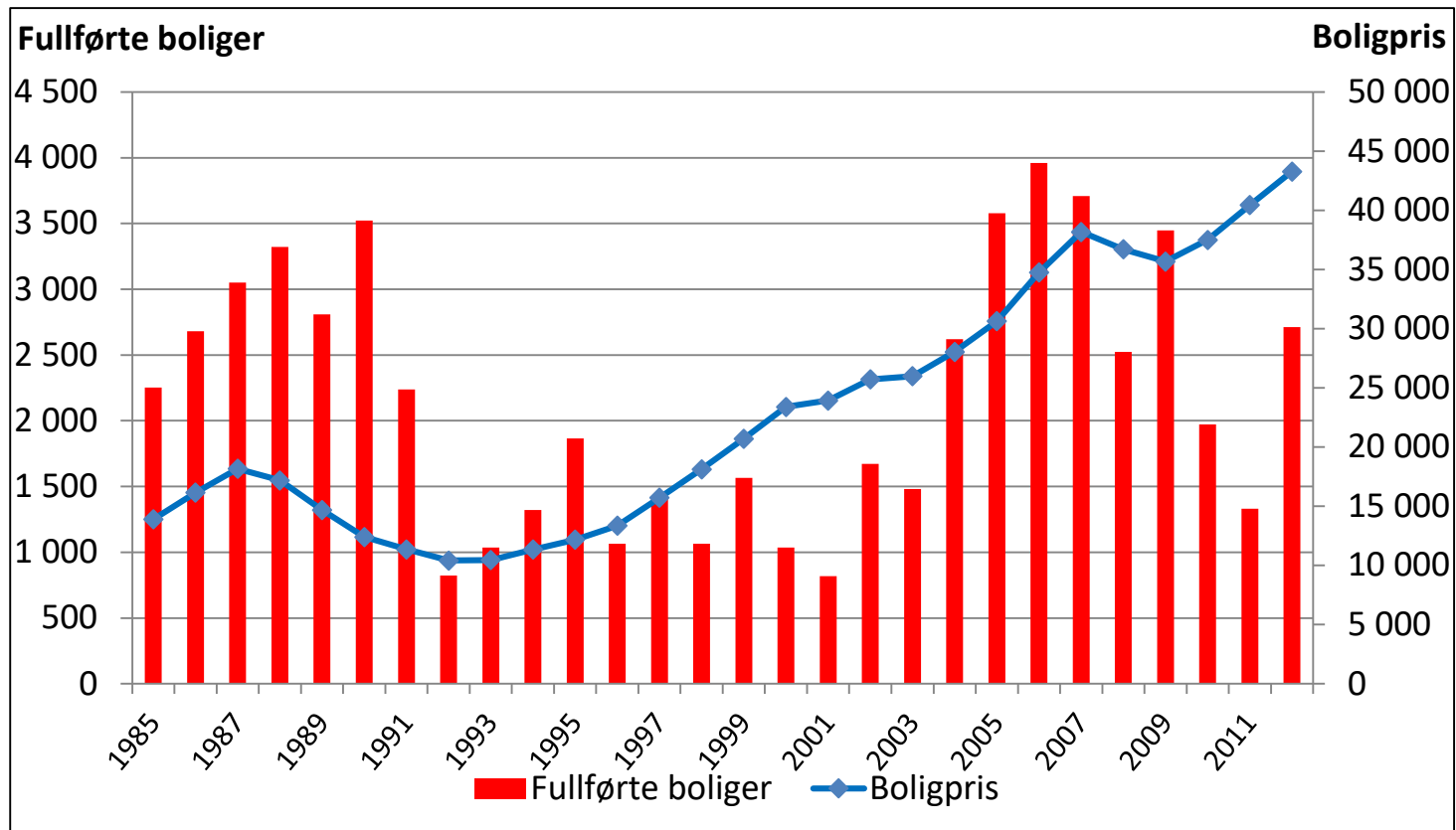
- Oslo vil i årene framover oppleve en svak tendens til økt ulikhet blant husholdninger
- Endringene vil komme i nedre del av inntektsfordelingen
- Innvandring kan også gi et press på lønnsnivået i deler av arbeidsmarkedet (i enkle konsumenttjenester)

Flytting

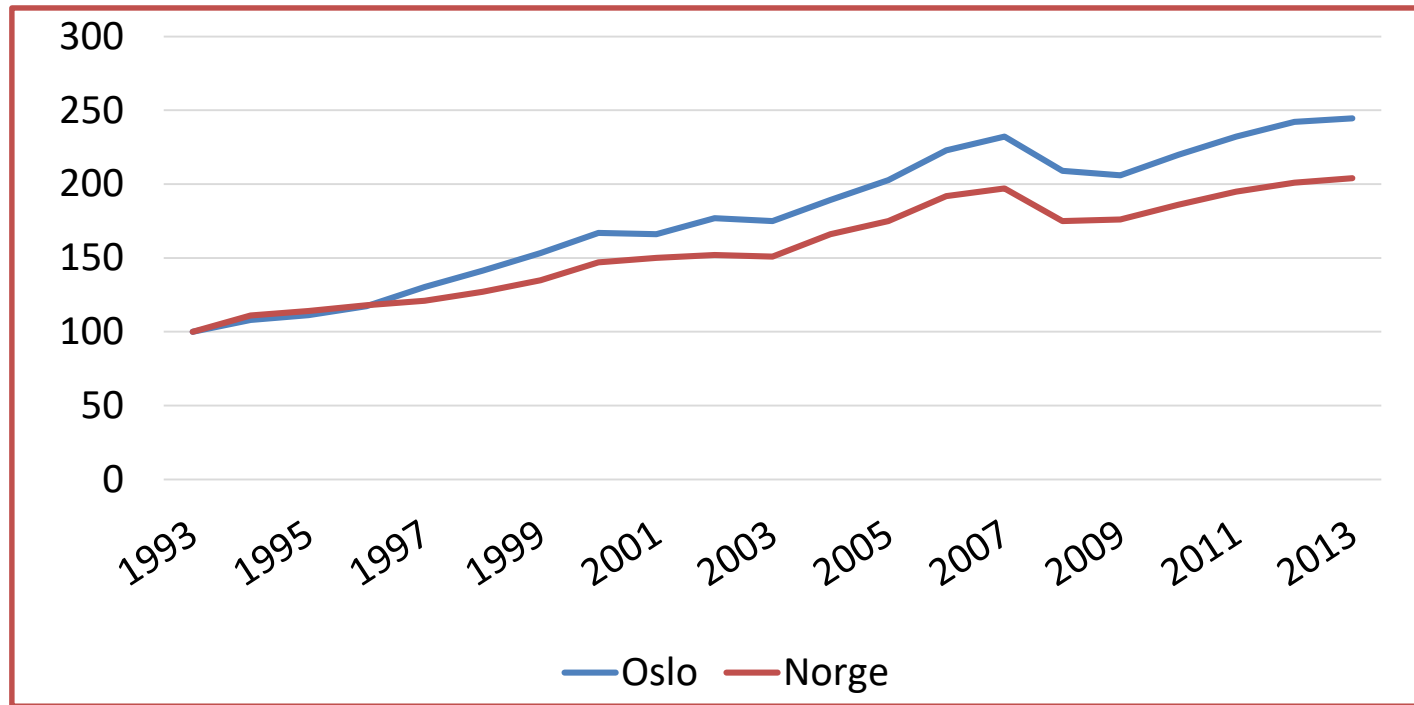
- 1) «Etniske nordmenn» flytter vekk fra områder med høy minoritetsandel: småbarnsfamilier flytter til småhus i eller utenfor regionen
- 2) Innvandrere som bor på samme sted blir mer segregert
- 3) Innvandrere opprettholder etnisk segregasjon gjennom flytting

Utvikling i boligmarkedet

Prisutvikling og boligbygging i Oslo (KPI-justerte priser)

Utvikling i boligpriser relatert til median bruttoinntekt. 100 kvm

Kilde: Wessel og Barstad 2016: Urbanisering og urbanisme i Norge. I Frønes og Kjølørød: *Det norske samfunn*. Gyldendal

Sammenfatning og implikasjoner

- Ulikhet og segregasjon vil være en større utfordring i årene framover enn i dag
- Årsakene ligger i stor grad utenfor kommunenes kontroll
- Det er urealistisk å tro at segregasjonen kan motvirkes uten sterk styring
- Utfordringen med ulikhet og segregasjon må takles *parallelt* og *samtidig* med utviklingen av en mer klimavennlig og grønnere by

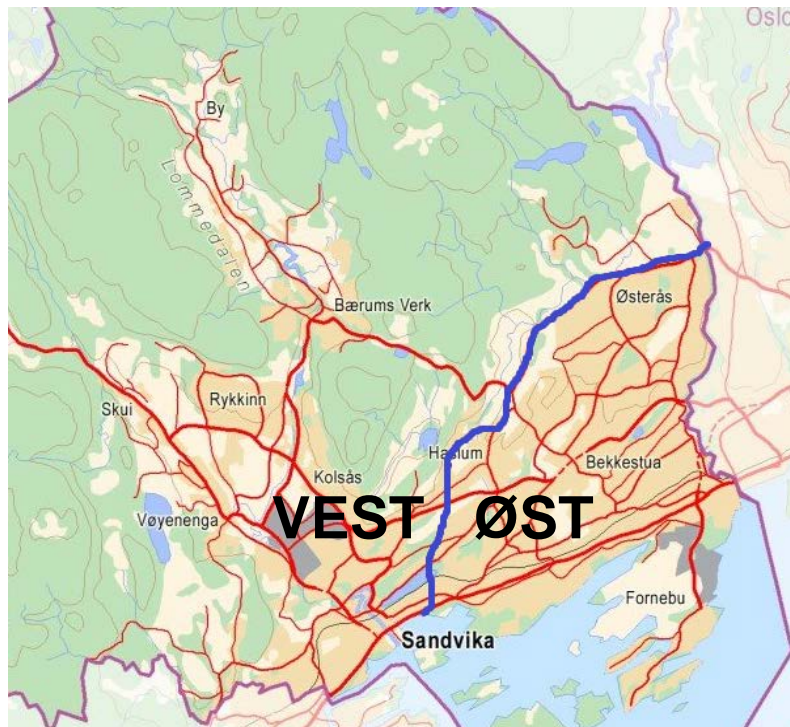
Utvikling på lavere nivå: Bærum

Beregninger av ulikhet og segregasjon 1993-2011

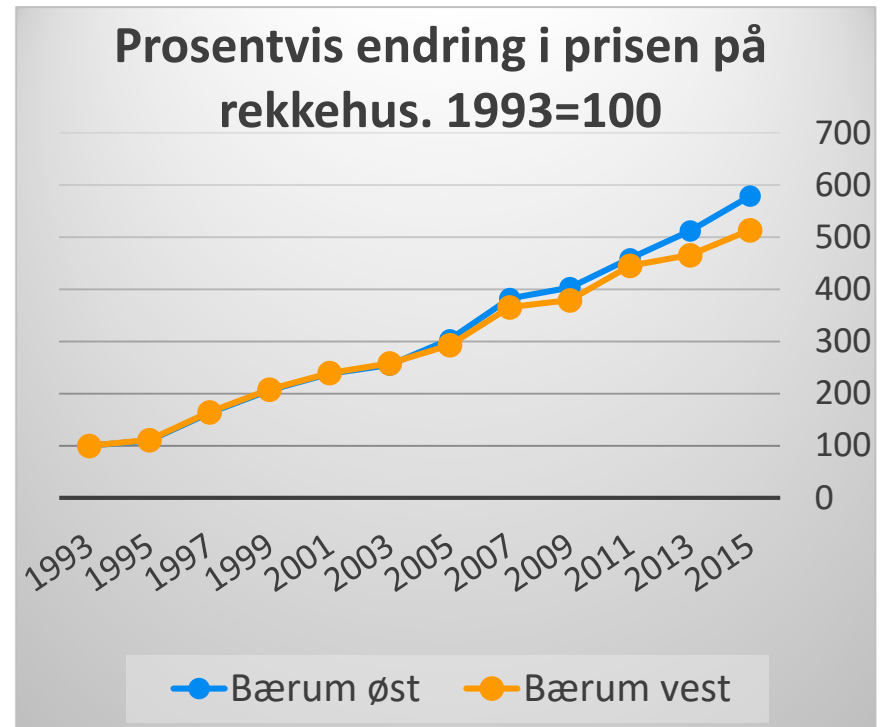
- Aldersgruppen 20-66 år
- Inntekt etter skatt for individer
- Geografiske enheter:
 - Bærum øst og vest
 - Grunnkretser i Bærum (D-indeks)

Budstikka 15.04.2016:

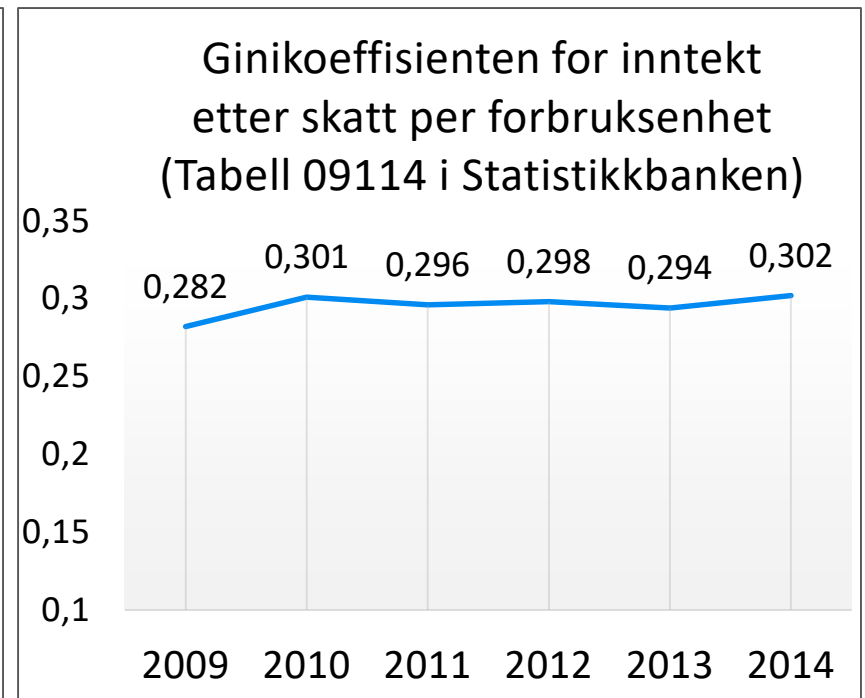
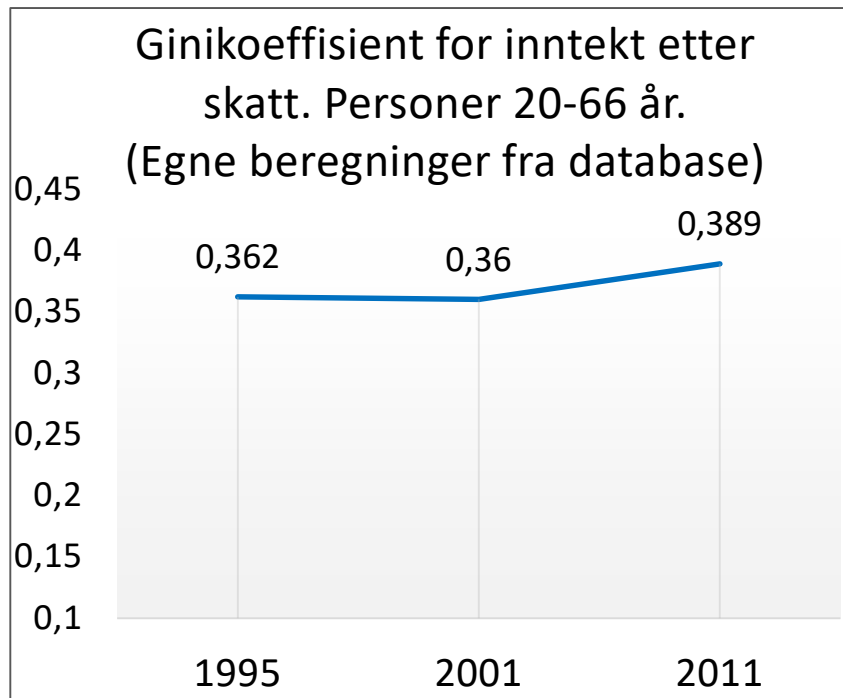
«Økende boligpris-gap mellom Bærum øst og vest»

Beregning basert på Budstikkas prisbarometer

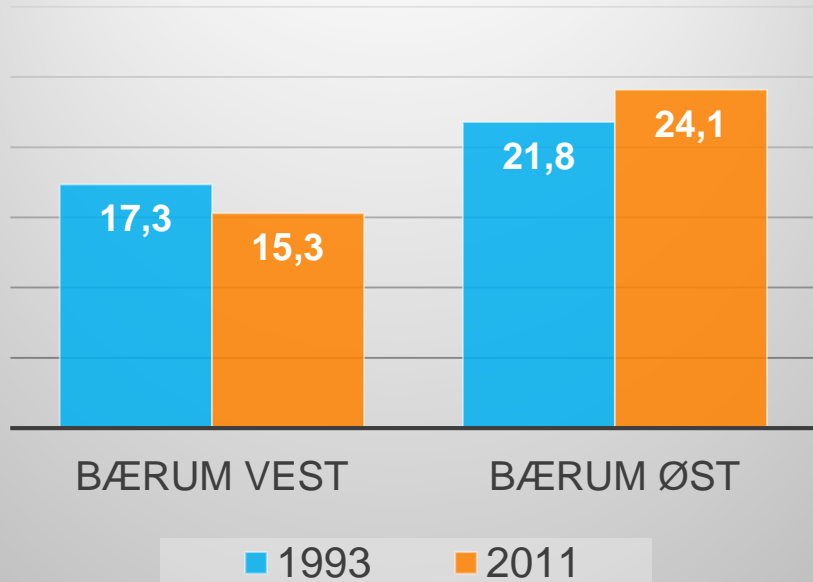

Inntektsulikhet i Bærum: moderat økning

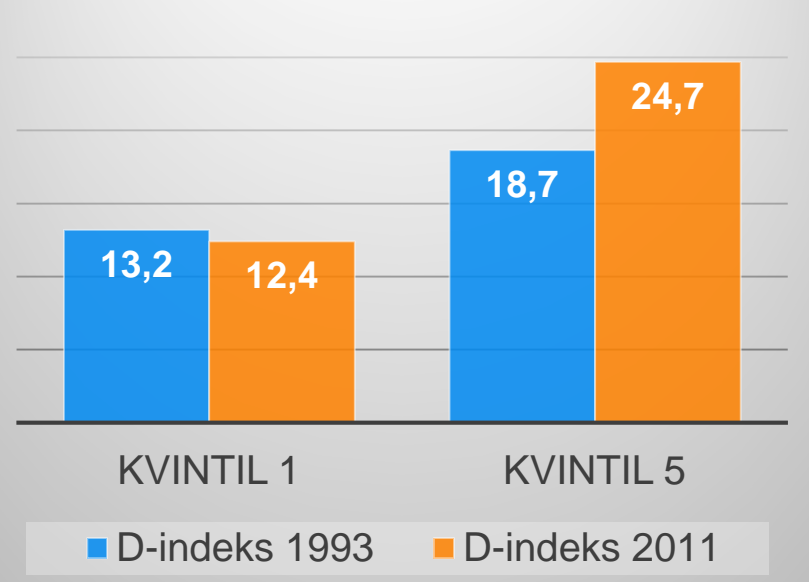

Segregasjonsutvikling i Bærum 1993-2011

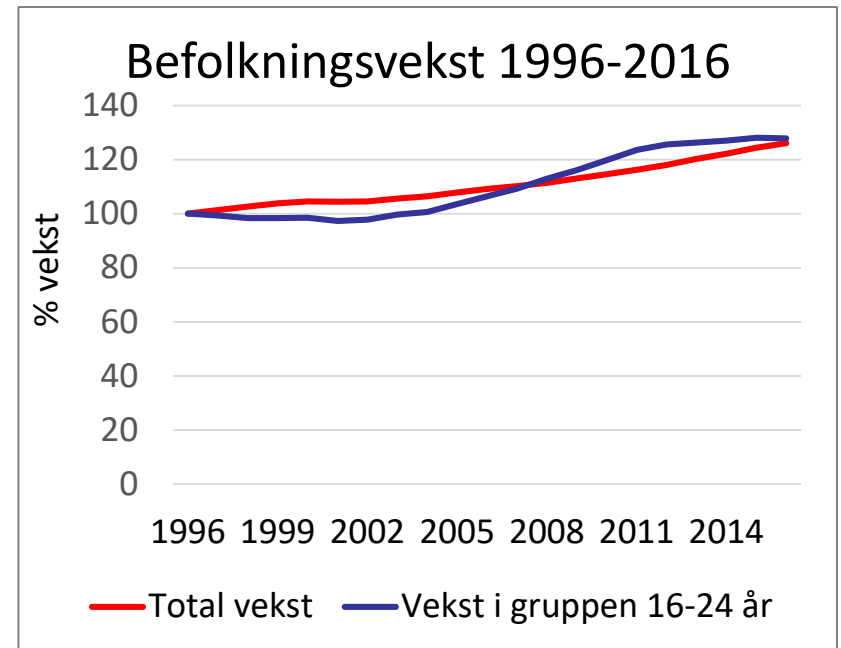
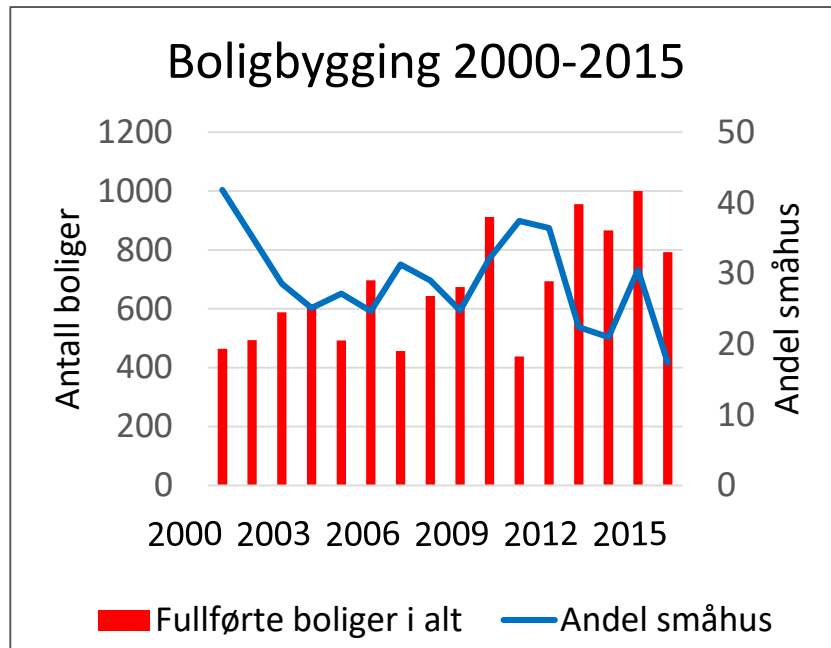
Andel med inntekt i femte kvintil:
blant de 20% rikeste i kommunen

Segregasjon av de fattigste
(kvintil 1) og rikeste (kvintil 5)

Befolkningsvekst og boligbygging, Bærum 1996-2016

Utviklingen i Bærum kan relateres til flere faktorer

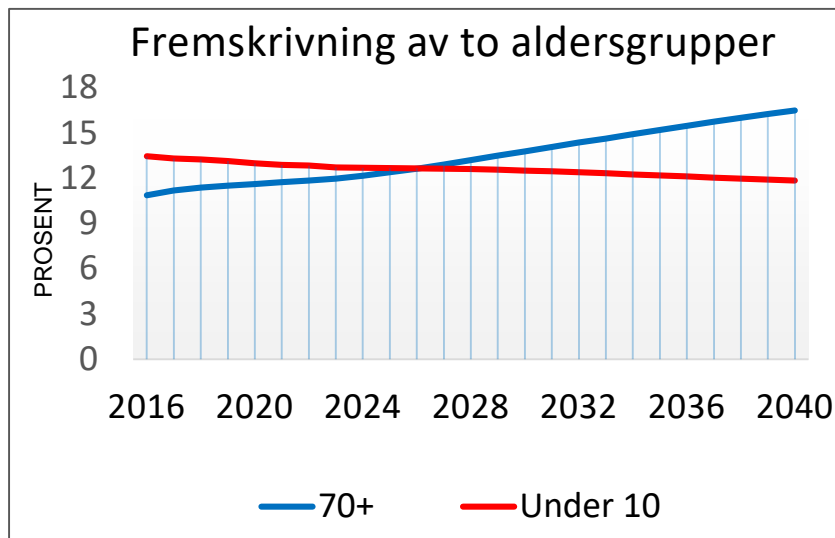
1) Økt ulikhet

- Vekst i finans og forretningstjenester i Oslo sentrum og vestkorridoren
- Endringer i befolknings sammensetningen
- Seleksjon fra Oslo – se neste punkt

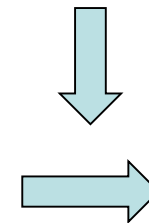
2) Boligpolitikk og planlegging

- Segregert bosetting gjennom ensidig markedstilpasning
- Sendrektig omlegging til kompakt utvikling

På *lang sikt* kan segregasjonen i Bærum dempes gjennom utilsiktede effekter, f.eks. knyttet til vekst i eldrebefolkningen

Om 40-50 år:

Påstand 1

- Verken miljøutfordringen eller den sosiale utfordringen kan løses på en god måte med dagens forutsetninger:
 - Sterk markedsstyring i bolig- og byutvikling
 - Fragmentert styringsstruktur

Påstand 2

- Den sosiale utfordringen stiller *enda sterkere* krav på offentlig styring og samordning enn miljøutfordringen:
 - I Fjordbyen og andre sentrale områder kan man få til kompakt byutvikling for velstående grupper
 - Ikke noe sted kan man motvirke segregasjonen uten styring og samordning, i hvert fall ikke på kort eller mellomlang sikt

Løsninger

- 1) Regulere utbyggingen sterkere
- 2) Slå sammen fylkene Oslo og Akershus
- 3) Etablere nye institusjoner i boligsektoren
- 4) Satse på mer variert boligstruktur i alle deler av byen, særlig i ytre øst